

Akademik Dubravko Lovrenović

(Jajce, 30. august 1956. – Sarajevo, 17. januar 2017)

Nakon teške bolesti u 61. godini života u Sarajevu je preminuo akademik Dubravko Lovrenović. Nekoliko dana nakon smrti uvaženog profesora i akademika održane su komemorativne sjednice na Filozofskom fakultetu u Sarajevu te na Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Sahranjen je na gradskom groblju Bare 21. januara 2017. godine uz prisustvo velikog broja kolega, prijatelja, studenata, članova porodice te osoba iz javnog života. Iznenadnom smrću akademika Dubravka Lovrenovića bosanskohercegovačka nauka ostala je bez istaknutog predstavnika, Filozofski fakultet u Sarajevu bez dugogodišnjeg profesora, a generacije mlađih historičara bez dragog učitelja.

Dubravko Lovrenović rođen je u Jajcu 30. augusta 1956. godine. Studij historije završio je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 1979. godine. Postdiplomske studije okončao je 1985. godine na Filozofskom fakultetu u Beogradu sa magistrskom tezom “Balkanske zemlje prema mletačko-ugarskim ratovima početkom XV stoljeća”. Doktorsku disertaciju naslovljenu “Ugarska i Bosna (1387–1463. godine)” odbranio je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu decembra 1999. godine. Tokom skoro četrdesetogodišnje karijere ispisao je brojne stranice vlastite radne knjižice. Kompletan radni vijek proveo je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, gdje je 1980–2010. godine prošao univerzitetska zvanja od asistenta pripravnika do redovnog profesora. Na istom fakultetu obnašao je funkcije predsjednika Odsjeka za historiju i prodekana za nastavu. U nekoliko navrata boravio je u svojstvu istraživača i gostujućeg predavača na istaknutim svjetskim institucijama poput Centralno-evropskog univerziteta, Yalea te Univerziteta Chicago. Obnašao je dužnost sekretara Odbora za historijske nauke te predsjednika Centra za leksikografiju i leksikologiju pri Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Od 2012. godine bio je dopisni član istoimene Akademije. Lovrenović je bio predsjednik i član Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika te član Komisije za saradnju s UNESCO-om. Bio je član brojnih naučnih redakcija, a između ostalih i član redakcije časopisa “Prilozi” Instituta za historiju. Pored naučnih obnašao je i funkcije ministra i zamjenika ministra u kantonalnom i federalnom ministarstvu BiH.

Uprkos brojnim obavezama Lovrenović se aktivno bavio naučnoistraživačkim radom, o čemu svjedoči impozantan naučni opus. Tokom karijere učestvo-

vao je na više desetina naučnih skupova i konferencija u Bosni i Hercegovini i Evropi. Njegova bibliografija odiše tematsko-hronološkom raznovrsnošću, čiji integralni dio čine i okviri u kojima su brojni stariji naučnici lomili pera. Radi se o još uvijek “živim” temama koje su i danas aktuelne i čiji se procesi nastavljaju. Najprostije rečeno, birao je najkrupnija, najzamršenija i najkontroverznija pitanja iz bogate historije bosanskog srednjovjekovlja hronološki omeđenog od sredine X stoljeća do 1463. godine. U svojim radovima otvarao je problematiku suvereniteta nad Bosnom i vječitog pitanja “čija je Bosna?”. Na taj način je često uzburkavao ustajale konstrukcije i shvatanja te poticao diskusije i daljnja istraživanja. Kroz svoje pristupe nastojao je u bosanskohercegovačku medievistiku unijeti moderne evropske metode i približiti je svjetskim istraživačkim standardima. Smatrao je da se historija jednog naroda mora posmatrati u najširem obimu. Prevazilazeći okvire same političke historije nastojao je odgonetnuti parametre za izračunavanje identiteta jednog naroda kroz poznate historijske segmente: kulturu, ideologiju, društvo, religiju i politiku. Istražujući srednjovjekovnu Bosnu Lovrenović je u svom istraživačkom horizontu istovremeno držao ogromne evropske hronološko-geografske horizonte. Smatrao je da saznanja o prošlosti pripadaju svima, a ne samo uskom krugu stručnjaka te je redovno pronalazio modul da svoja naučna istraživanja elaborira jezikom razumljivim široj javnosti. U tu svrhu je objavio veći broj tekstova publicističke naravi.

Lovrenović je gajio ljubav prema pisanom izražaju, o čemu svjedoče njegovi naučni pristupi prožeti izvanrednom akribijom, koji odstupaju od ustaljenih oblika odnosno šabloniziranih historijskih radova, unoseći u historiografske norme dašak svježine. Razmišljao je izvan modela iskovanih prije stoljeće i pol te ukazivao na potencijalnu opasnost od nekritičkog prihvatanja tih modela. Iz svake rečenice njegovih radova i knjiga izvire temeljitost, inovativnost te naučna ozbiljnost. Uprkos ambiciji da ne ostane nedorečen, Lovrenović je redovno ukazivao kako rezultati historijske nauke najčešće nisu jednodimenzionalni. Njegov naučni ambijent karakteriziraju različiti metodološki i tematski pristupi. Početnu fazu Lovrenovićeve karijere karakteriše pozitivističko-narativni stil sagledavanja problematike četverougla: Bosne, Dalmacije, Ugarske i Napulja na razmeđu XIV i XV stoljeća. U narednom periodu njegov istraživački fokus evoluirao a posebna pažnja usmjerena je na posmatranje Bosne u kontekstu evropskog srednjovjekovlja. Predmet njegovih interesovanja obuhvatao je početke bosanskog političkog tkiva, međusobne odnose Bosne i Ugarske, srednjovjekovnu Bosnu i evropsku kulturu, Bosnu kao integralni dio istočno-centralne Evrope, percepciju i tumačenje bosanskog srednjovjekovlja u današnjim okvirima, mitove, državnu ideologiju, religijsku sliku Bosne, srednjovjekovne gradove, historiografiju.

Kapitalnom studijom “Na klizištu povijesti – Sveta kruna ugarska i sveta kruna bosanska 1387–1463” Lovrenović svojom glavnom tezom obara ukorijenjeno shvatanje o Bosni kao vazalu ugarske krune. Studija pozicionira srednjovjekovnu Bosnu na kartu istočno-centralne Evrope te ovaj termin uvodi u bosanskohercegovački naučni diskurs. Lovrenović se etablirao i kao autoritet u vezi s pitanjem Crkve bosanske, koju je posmatrao kao šizmatičku crkvu, posljedicu jednog konfesionalnog raskida, uvrštavajući je na veliko evropsko konfesionalno platno međusobno ekskomuniciranih crkava. Baveći se najmarkantnijim fenomenom bosanskog srednjovjekovlja – stećcima, Lovrenović postavlja ključno pitanje: Čiji su stećci? Kao odgovor nudi dokaze za tezu o interkonfesionalnosti stećaka. Kroz svoj naučni opus nastojao je ukazati kako je bosansko društvo XIV i XV stoljeća pripadalo evropskom feudalnom ambijentu, baš onako kako i sami stećci svjedoče. Posebnu pažnju je posvetio izučavanju bosanskohercegovačkih mitova koji se javljaju kao produkt XIX i XX stoljeća, s izvorištem u srednjovjekovnoj Bosni. Fokus je usmjeravao na mitove o bosanskohercegovačkom političkom prostoru kao srpskoj ili hrvatskoj državnoj tvorevini, bogumilskom mitu, konstrukcijama o brzom padu Bosne, te mitološkim predstavama o krunisanju kralja Tvrtka I Kotromanića i karakteru bosanske krune i države. Kroz njegova historiografska ostvarenja se zrcali kako je Bosna imala vlastiti politički, vjerski i kulturološki identitet.

Bez obzira na okolnosti kojima je bio okružen, Lovrenović je ostao dosljedan glavnom zadatku historičara – bezuslovnom traženju historijske istine. Kao naučnik bio je izuzetno kritična i samokritična osoba. Ovaj intelektualac u najširem smislu riječi služio je kao uzor svima onima koji su ga poznavali. Njegov odlazak ostavio je za sobom prazninu koja u historiografiji Bosne i Hercegovine i jugoistočne Evrope dugo neće biti popunjena. Borio se za svoju struku i inspirisao mlađe generacije da se bore ne obazirući se na okruženje. Upravo mlađi historičari će ga se sjećati kao učitelja koji je ulijevao hrabrost i nudio nesebičnu pomoć. Iza njega su ostala brojna djela, koja i nakon njegove smrti ostaju u našem društvu da nas uče o minulim epohama. Ostale su i njegove neispunjene želje. Zalagao se za pravljenje leksikona odnosno enciklopedije o srednjovjekovnoj Bosni te pisanje nove sinteze o bosanskoj državi u srednjem vijeku. Ostala je neostvorena i njegova zamisao o osnivanju institucije za interdisciplinarno istraživanje srednjeg vijeka i stećaka. Dubravko se nije štedio, godinama je kroz svoja djela klesao vlastiti epitaf, poput nekadašnjih *dobrih Bošnjana* koji su mu bili životna zagonetka.

Enes Dedić